

Культура Галицько-Волинської держави

Макет давнього міста Галич

держави

Культура Галицько – Волинської держави, як і всієї Русі, розвивалась під впливом Візантії. Однак протяжні кордони з Угорщиною, польськими князівствами та Литвою сприяли тісним контактам і зв'язкам із західними сусідами. Найпомітніший вплив західноєвропейських культурних течій проявився в архітектурі Галицько – Волинського князівства. Особливістю галицької архітектури того часу є поєднання візантійсько – київського стилю з романським, який був на той час характерним для Європи. Елементи романського стилю проявлялися не лише в зовнішньому вигляді галицьких церков, а й у внутрішньому оздобленні.

З часів Данила в містах Галицько – Волинської держави з'являються німецькі та польські ремісники – колоністи. Їхня присутність прискорює розвиток місцевого ремісництва, впливає на культуру й суспільне життя краю. Культура цієї епохи поєднала в собі слов'янську спадщину і нові риси, зумовлені зв'язками не лише з Візантією, а й Західною, Центральною Європою та країнами Сходу. Якщо на культуру Київської Русі визначний вплив мала Візантія, що зрештою проявилось у створенні власного слов'яно – візантійського стилю, характерного для давньоруської доби, то культура Галицько – Волинського князівства стала прикладом поєднання слов'яно – візантійського та західноєвропейського стилів.

Запитання: В чому виявлялись особливості розвитку культури Галицько-Волинської держави?

РОЗВИТОК ОСВІТИ

У давньоруській

школі
Запитання: - Назвіть центри культурно-освітнього руху в Галицько-Волинському князівстві.

-Чого навчали у початкових школах?

-- Яка людина була ідеалом для тієї епохи?

- У Галицько – Волинському князівстві центрами культурно – освітнього руху були єпископські кафедри, монастирі, парафіяльні громади. У Галичині й на Волині існували школи.
- Учителями, як правило, були священники і дяки. Приходські школи давали початкову освіту. Туту дітей навчали читати, писати і рахувати.
- Доволі поширеними були школи для підготовки різних ремісничих професій і купців. Школи при єпископських кафедрах готували майбутніх священників.
- Крім загальноосвітніх предметів, тут навчали співу, основам православного віровчення та моралі.
- Після закінчення початкової школи випускники продовжували навчатися самостійно. Заможні люди наймали вчителів для навчання своїх дітей у домашніх умовах. Пізніше вони їхали здобувати вищу освіту за кордон, оскільки в Україні у той час університетів не було.
- З часом зв'язки Галицько – Волинського князівства із Західною Європою ставали тіснішими. Воно поступово втягувалося в орбіту загальноєвропейських справ. На той час латина у Європі була мовою міждержавного спілкування. Усі документи писали цією мовою. Отож ідеалом тієї епохи була людина, що знала три іноземні мови – грецьку, латинську і одну з європейських мов.
- У князівських і єпископських канцеляріях працювали освічені люди, які володіли багатьма іноземними мовами. Вони писали тексти грамот, вели дипломатичне листування.

Літописання

- літописання на цих землях з'явилося дуже рано. У 1097 році написано „Повість про осліплення Василька”. Автор (дружинник князя) розповідає про трагічну долю теребовлянського князя Василька Ростиславовича.
- Найвизначнішою літописною пам'яткою України XIII століття є **Галицько – Волинський літопис**. Він був написаний у Холмі й Володимирі високоосвіченими книжниками. Літопис складається із двох частин. У першій частині розповідається про життя і діяльність Данила Галицького. Друга присв'ячена історії Волині й розпочинається 1260 року. У цей літопис ввійшли величальні пісні, подібні до тих, які співав славетний перемишльський співець Митуса, покараний за непокору князю Данилу. Галицько – Волинський літопис спочатку був літературним твором, і лише згодом переписувачі проставили у ньому хронологію – „літа”. Напевно, тому цей літопис вирізняється яскравою, образною мовою, наявністю багатьох приповідок і народних переказів. У тексті літопису, написаному книжною слов'янською мовою, є багато слів, які були характерні для тодішньої української розмовної мови.
- **Запитання:** - про що розповідається у Галицько-Волинському літописі?
- - Чим він вирізняється від інших літописів тієї доби?

Архітектура

Церква св. Пантелеймона. Галич. Сучасний вигляд.

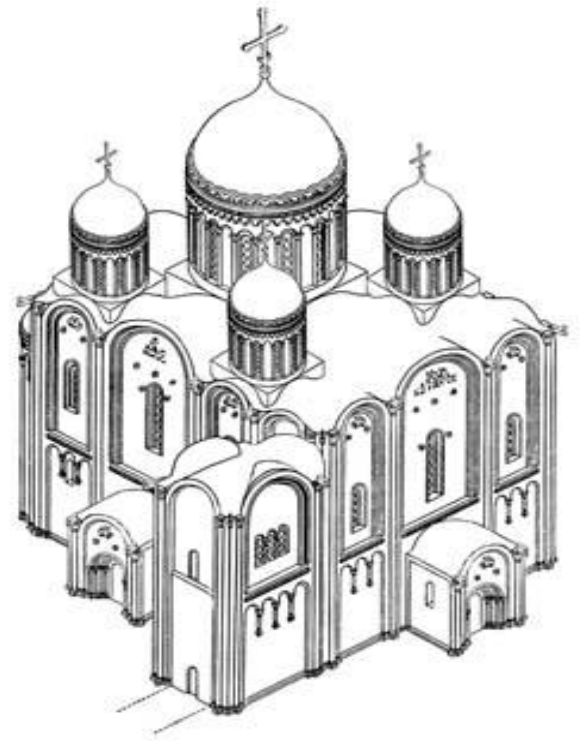
Запитання:

- Назвіть будівельний матеріал, який використовувався в архітектурі?
- Скільки монументальних споруд було збудовано у Галичині?

- Родючі землі, активне господарське життя сприяли розвитку в Галицько – Волинському князівстві ремесел і мистецтва. Порівняно з іншими руськими землями великого розквіту досягли архітектура і містобудування. Зводили будівлі з дерева, а церкви – з білого каменю. Місцевий камінь-вапняк обтесували та клали на тонкий шар вапняного розчину. Така будівнича техніка застосовувалась в Європі і була характерною для романського стилю.
- У Галичі було збудовано 30 монументальних споруд. Поблизу Галича спорудили великий храм св. Пантелеймона, що частково зберігся до наших днів.
- Данило Галицький прославився будівництвом церков.

Вежа в селі Стовп поблизу Холма
(середина XIII століття)

**Успенський собор у Володимирі
(1161)**

© Oleg Zharii | All rights reserved. You may not use this photo | 24ukr.com

Верхній замок у Луцьку (друга пол. 14 ст)

Іконопис

Під впливом Києва в Галицько – Волинських землях розвивалось іконописання.

Тривимірність, пряма перспектива, теплий колорит, тонка гармонія барв, їхні тональні переходи, наближення ликів святих до рис місцевого населення – такі головні ознаки, властиві для давньоруської школи іконопису.

Ці ознаки виразно виявилися у творчості майстрів ікони Алімпія, Григорія та їх учнів.

Алімпія схвально згадує „Повість минулих літ”. Про високе покликання й надзвичайний талант цього художника, який за лічені години міг намалювати й позолотити ікону, складали легенди, люди вважали, що Алімпію допомагали ангели.

- **Галицьку школу іконопису представляє ікона Св. Юрія Зміборця на чорному коні**

Запитання:

- Назвіть відомих майстрів іконопису
- Які головні ознаки характерні для давньоруської школи іконопису?

Іконопис

У національному художньому музеї зберігається ікона богоматері – **Одигітрії** кінця XIII – початку XIV століття з Покровської церкви м. Луцька. Її відносять до волинської школи іконопису, що, узявши за основу візантійські зразки, створила власний неповторний стиль. Зображення Діви Марії з її сином Ісусом було найпопулярнішим сюжетом. На іконі Волинської Божої Матері зображена спокійна фігура Діви Марії з дитиною на руці. Її молоде обличчя з великими, спокійними та водночас мудрими очима, надихає на впевненість, ніби підтримуючи в розв'язання життєвих проблем. У самій поставі, нахилі голови, положенні рук простежуються особлива пластика, нехарактерна для візантійського стилю.

Холмська ікона Богородиці

Особливості іконопису

Ікона Вишгородської
Богоматері

Великого значення в зображеннях на іконах надавалося кольорам. Так, золотистий і жовтий символізували небесне царство, білий – перетворення небесного на землі, блакитний – небо, зелений – усе земне, різні відтінки червоного – царське, божественне походження й виявлення ласки божої.

Ікони XIV ст. дещо відрізняються від попередніх.

У них з'являється вміння поєднувати контрастні барви, емоційно насичувати образ – символ. Ці риси в майбутньому стали національною особливістю українського образотворчого мистецтва.

Ікона „Знаменна” (Велика Панагія XII ст.

- У багатьох сучасних творах можна побачити використання мотивів середньовіччя, тяглість національних традицій.
- Галицько – волинське та київське малювання стало підґрунтям українського іконного мистецтва доби Пізнього Середньовіччя.

Музика

Гусла

Лютня

Чи не найпопулярнішими мистецтвом за часів Київської Русі та Галицько – Волинської держави була музика. Гра на різноманітних музичних інструментах супроводжувала родинні свята, хліборобські обряди. Під звуки труб, бубнів князівські дружини вирушали в похід, вступали в бій із супротивником. Інструментальна музика звучала також під час урочистих церемоній та різноманітних бенкетів та розваг у дворах панівних верств. Про музичні інструменти тих часів дослідники знають чимало. Це були: струнні щипкові інструменти – гуслі, лютня; смичкові - гудок і смик; духові – роги (їх виготовляли з рогів вола, барана, козла, тура), труби, свистки, свирілі, дудки, флейти; ударні – бубни, тарілки або кімвали, різноманітні дзвіночки і брязкальця.

Гудок , смик, ріжки

Ударні та шумові інструменти

В народній музиці, що супроводжувала ігри, весілля, календарні, релігійні свята та обряди, широко використовувалися такі предмети побутового вжитку, як ложки, рубель з качалкою. Можна зустріти народні кастаньети, зроблені з двох дерев'яних спарених ложок. На них музикант відбиває різноманітні ритмічні малюнки, імітує цокіт кінських копит.

Найпоширенішим ударним інструментом у народній музиці є бубон (решітка). Легкий дерев'яний обідок, обтягнутий з одного боку шкірою, - це найпростіша конструкція бубна, що був відомий на Україні ще за часів Київської Русі.

Екзотичний ударний інструмент, що за специфічне забарвлення звуку зветься бугай

Гуслі

Найулюбленішим інструментом русичів були гуслі. Здавна на наших землях були люди, які заробляли мистецтвом музики, жили з нього, тобто професійні музиканти, артисти. Особливу любов на Русі здобули співці билин і переказів. Найяскравішим представником цього виду дільності був – Боян, якого згадує автор „Слова о полку Ігоревім”. У Галицько – Волинському літописі під 1241 р. згадується галицький „сваветний співець” Митуса.

розвиток української культури

- Галицько – Волинське князівство зробило великий внесок у формування української культури. У культурі цих земель спостерігається оригінальне поєднання спадщини Київської Русі і нових рис, зумовлених зв'язками з Візантією, Західною і Центральною Європою, країнами Сходу.
- За рівнем культурного розвитку Галицько – Волинська держава нічим не поступається іншим державам, а часом ставала батьківщиною нових творчих здобутків.
- Культурні досягнення Галицько – Волинської держави – унікальна школа іконопису, своєрідна архітектура, що поєднала західноєвропейський та слов'яно – візантійський стилі, література та фольклор увійшли в скарбницю духовної культури людства.
- Започатковані в Києві, Чернігові та Переяславі, на Волині й Галичині давньоукраїнська культура, мова, господарські зв'язки між різними частинами українських земель становили ту матеріальну і духовну культуру, на якій постала згодом Українська козацька держава.

Дякуємо за увагу

- Презентацію підготував учитель історії Лисичобалківського НВК І. П. Шиятий